



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 7. An teneatur vnusquisque explicitam fidem habere de
contentis in facta Scriptura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

† al. omnib. autem hominibus † veniendi ad beatitudinem est mysterium incarnationis & passionis Christi. Dicitur enim Act. 4. non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri.

2 Et ideo mysterium incarnationis Christi aliter oportuit omni tempore esse creditum apud omnes; diversi modo tamen secundum diversitatem temporum, & personarum.

3 Nam ante statum peccati homo habuit explicitam fidem de Christi incarnatione, secundum quod ordinabatur ad consummationem gloriae, non autem secundum quod ordinabatur ad liberationem a peccato per passionem & resurrectionem: quia homo non fuit praescius peccati futuri. Videtur autem incarnationis Christi praescius fuisse per hoc quod dixit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suae, ut habetur Gen. 2. Et Apost. ad Ephe. 5. dicit: Sacramentum magnum esse in Christo & Ecclesia: quod quidem sacramentum non est credibile primum hominem ignorasse.

4 Post peccatum autem fuit explicitè creditum mysterium incarnationis Christi, non solum quantum ad incarnationem, sed etiam quantum ad passionem & resurrectionem, quibus humanum genus a peccato & morte liberatur. Aliter enim non praefigurasset Christi passionem quibusdam sacrificijs, & ante legem, & sub lege, quorum quidem sacrificiorum significatum † explicitè maiores cognoscebant, minores autem sub velamine illorum sacrificiorum, credentes ea diuinitus esse disposita, de Christo venturo quodam modo habebant velatam fidem: † & ea quae ad mysteria Christi pertinent, tanto † expressius cognouerunt, quanto Christo propinquiores fuerunt.

† al. significa-
ta.

† Apud bea-
tum Th. 2. 2.
q. 2. art. 7. ita
legitur, vela-
ta cognitio-
nem.

† Apud beati
Th. 2. 2. q. 2.
art. 7. ita, tan-
to difficilius
cognouerunt
quanto a Chri-
sto remorio-
res fuerunt;
& tanto faci-
lius cognoue-
runt, quanto
Christo, pro-
pinquiores
fuerunt.

5 Post tempus autem gratiae reuelatae tam maiores, quam minores tenentur fidem habere explicitam de mysterijs Christi, praecipue quantum ad ea, quae communiter in Ecclesia solennizantur, & publice proponuntur: sicut sunt articuli incarnationis, de quibus supra dictum est. Alias autem subtiles considerationes circa incarnationis articulos tenentur aliqui magis vel minus explicitè credere, secundum quod conuenit statui & officio vniuscuiusque.

QVÆSTIO VI.

De necessitate credendi explicitè mysterium Trinitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Mysterium incarnationis fide Trinitatis includit.
- 2 Trinitatis mysterium explicitè credendum ab omnibus.

† De hac quo-
que materia
videto Theo-
logos lib. 3.
sent. dist. 25.



EX TA † quaestio est. Vtrum ad credendum explicitè mysterium Trinitatis quilibet teneatur?

1 Ad hanc respondemus iuxta mentem S. Th. 2. 2. q. 2. art. 8: quod mysterium incarnationis Christi explicitè credi non potest si-

ne fide Trinitatis: quia in mysterio incarnationis Christi hoc continetur, quod filius Dei carnem assumpserit, quod per gratiam Spiritus sancti mundum renouauerit: & iterum quod de Spiritu sancto conceptus fuerit. Et ideo eo modo quo mysterium incarnationis Christi ante Christum, fuit quodammodo explicitè creditum a maioribus, implicitè autem & quasi obubrate a minoribus, ita etiam & mysterium Trinitatis.

2 Et ideo etiam post tempus gratiae diuulgatae tenentur omnes ad explicitè credendum mysterium Trinitatis: & omnes, qui renascuntur in Christo, haec adipiscuntur per inuocationem Trinitatis, secundum illud Matth. ult. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

QVÆSTIO VII.

An teneatur vnusquisque explicitam fidem habere de contentis in sacra scriptura.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad fidem aliqua directe pertinent, & quae.
- 2 Falsum opinari cum pertinacia circa spectantia directe ad fidem, hereticum facit.
- 3 Aliqua vero indirecte ad fidem attinent, & quae.
- 4 Circa haeresis labem errare contingit in spectantibus indirecte ad fidem: & quando.
- 5 Ab haeresis nota multi prius immunes reputati sunt, qui nunc non excusarentur.
- 6 Credibile duplex est genus.
- 7 Non omnia pari ratione proponuntur credenda.
- 8 Quae teneatur homo explicitè credere, & quae implicitè.



EPTIMA quaestio est, Vtrum ad credendum per fidem explicitè omnia, quae sunt in sacra scriptura quilibet teneatur?

1 Ad hanc respondemus iuxta mentem S. Thomae in diuersis eius dictis. primo in prima parte summae q. 32. art. 4. vbi dicit sic; Dicendum, quod ad fidem pertinet aliquid dupliciter: Vno modo directe, sicut ea quae nobis sunt principaliter diuinitus tradita, ut Deum esse trinum & vnum, Filium Dei esse incarnatum: & huiusmodi.

2 Et circa haec falsum opinari hoc ipso inducit haeresim, maxime si pertinacia adiungatur.

3 Indirecte vero ad fidem pertinent ea, ex quibus consequitur aliquid contrarium fidei: sicut si quis diceret, Samuelem non fuisse filium Elchanæ. Ex hoc enim sequitur scripturam diuinam esse falsam.

4 Circa huiusmodi ergo absque periculo haeresis aliquis falsum potest opinari, antequam consideretur, vel determinatum sit, quod ex hoc sequitur aliquid contrarium fidei: & maxime si non pertinaciter adhæreat. Sed postquam manifestum est, & praecipue si sit per Ecclesiam determinatum, quod ex hoc sequitur aliquid contrarium fidei, in hoc errare non esset absque haeresi.

Et

In Directo
io Bonif.
ta: propter
hoc quod no
nrat manife
stum, quid ex
tis sequitur.

5 Et propter hoc multa nunc reputantur he
retica. quæ prius nõ reputabantur: propter hoc
nunc est magis manifestum, quid ex eis sequitur.
Secundum in 2.2. quæstio. 1. artic. 6. in solutio
ne primi argumenti, dicit sic: Dicendum quod
aliqua sunt credibilia, de quibus est fides secun
dum se: aliqua vero sunt credibilia, de quibus
non est fides secundum se, sed solum in ordine
ad alia: sicut etiam in alijs scijs quædam pro
ponuntur vt per se intenta, & quædam ad mani
festationem aliorum. Quia vero fides principa
liter est de his, quæ videnda speramus in patria,
secundum illud ad Heb. 21. Fides est substantia
sperandarum rerum: ideo per se ad fidem perti
nent illa, quæ directe nos ordinant ad vitam æter
nam: sicut sunt tres personæ omnipotentis Dei,
mysterium incarnationis Christi, & alia huius
modi: & secundum ista distinguuntur articuli
fidei. Quædam vero proponuntur in sacra scri
ptura, vt credenda, non quasi principaliter inten
ta, sed ad prædictorum manifestationem; sicut
quod Abraham habuit duos filios, quod ad tactu
osium Elitæ suscitatus est mortuus, & alia hu
iusmodi, quæ narrantur in scriptura sacra in or
dine ad manifestationem diuinæ maiestatis, vel
incarnationis Christi: & secundum talia nõ oportet
articulos distinguere. Tertio in eadem sum
ma, quæst. 2. artic. 5. dicit sic: Dicendum est igitur,
quod fidei obiectum per se est id, per quod
homo beatus efficitur, vt supra dictum est: per
accidens autem vel secundario se habent ad ob
iectum virtutis omnia, quæ in sacra scriptura di
uinitus tradita continentur: sicut quod Abraham
habuit duos filios, quod Dauid fuit filius Isai: &
alia huiusmodi.

¶ al. Sicut sũt
eres personæ
omnipotentis
Dei, myle
rium &c.

¶ al. quicquid
diuina scri
ptura conti
net.

¶ Augustinus
ad Hierony
mum episto
la 19. refer
tur in e. Ego
solus. dist. 9.
inde semendã
dum est hoc
fragmentum
quod multis
omissis refer
re Eymeri
cus.

Quantum igitur ad prima credibilia, quæ
sunt articuli fidei, tenetur homo explicite crede
re, sicut & tenetur habere fidem. Quantum autẽ
ad alia credibilia, non tenetur homo explicite
credere, sed solum implicite, vel in præparazione
animi, in quantum paratus est credere quicquid
in diuina scriptura continetur, sed tunc solum
huiusmodi tenetur explicite credere, quando ei
hoc constiterit in doctrina fidei contineri.

Quare explicite est credendum, quod omnia,
quæ sunt in sacra scriptura, hoc est in libris Ca
nonicis, sunt vera, vt pote quia diuinitus reuela
ta. Vnde Augustinus in Epistola ad Hierony
mum sic ait: Solum eis libris, qui canonici ap
pellantur, didici hunc honorem deferre, vñ nul
lum auctorem eorum scribendo errasse aliquid
firmissime credam; alios autem ita lego, vt licet
sanctitate doctrinarum polleant, non ideo verũ
putem, quia ipsi ita sentiant.

COMMENT. XXI.

Dicendum, quod ad fidem pertinet ali
quid dupliciter. Scopus in his quæstioni
bus Eymericus repetit hanc distinctionem, quæ
nulla nostra eget declaratione, operæ pretium est
tamen illud interpretari cum dicit: Circa huius
modi ergo absq; peticulo hæresis aliquis falsum

A potest opinari, antequam consideretur, vel de
terminatum sit, &c. Nam his verbis apertissime
indicatur ignorantiam ab hæresi excusare, & per
consequens a penis in hæreticos latis; neque vero
hæc est solius Thomæ aut EymERICI sententia his
locis: nam idem prorsus asserit idem B. Thomas 1.
Corinth. c. 11. lectione 4. & 2.2. q. 2. art. 7. ad secũ
dum argumentum, & ibi Caietanus, & 3. lib. sent.
dist. 25. q. 2. ad primum argumentum, & alibi se
p̄s, & hanc sententiam quod ignorantia excuset ab
hæresi communiter Doctores amplectuntur, de quo
articulo ambigunt & perdifficili agit late Alfonso
Castrus lib. 1. c. 9. de vñsa hæretic. punition. Mel
chior Canus lib. 12. c. 9. de locis theologicis. Siman
cas de catho. insin. tit. 26. idem ibidem tit. 28. nu.
12. 13. & 14. idem in Enchyridio violat. a religio
nis, tit. 48. & 49. Joannes Roias tractatu de hæ
ret. par. 1. nu. 64. & seq. & parte 2. assertionem 26.
Martinus Nauarrus in Manuali, præludio 1. nu.
15. & 16. & c. 1. magne. 22. Albertinus tract. de
agnoscendis assertio. q. 12. nu. 4. & q. 23. nu. 6. Pa
latius Rubius in allegatione de hæresi. §. 4. Joannes
Imola, Panormitanus & alij in rub. extra de
sim. Trin. & fide catho. Innocentius, Antonius
Butrius, & alij in c. firmiter. de sim. Trinuit. Joannes
Anania in c. firmissime. nu. 8. extra de hæretic.
Panormitanus & Felypus in c. 1. nu. 2. de hæret.
Paulus Casirenus, Baldus, & Iason in rub. C. de
sim. Trin. Repertorium Inquisitorum verb. ignorã
tia. & verbo, excusari. & verbo hæresis. §. ex su
pradictis. & verbo, hæreticus. §. itẽ non est hæreti
cus, & alij quos prudẽs omitto. nos partim ex his,
partim aliunde sequentes regulas ad huius loci il
lustrationẽ collegimus, quibus in foro exteriori sit
locus, quoties is casus occurrat; occurrit autẽ sepe:

Sit prima regula: Quicumq; Christianus errat in
his, quæ sunt prima fidei capita, seu articuli in Sym
bolo comprehensi, & in Ecclesia vulgarit, ac solem
nizati, hæreticus est, si pertinacia adiungatur: nõ
quam enim est hæresis sine pertinacia. ita docet hic
Eymericus nu. 2. & S. Thomas hic ab Eymericò ci
tatus. neq; de hac regula video vllam controuersã
inter Doctores. hæc tamen in sequentibus amplius
declarabitur. Si quis ergo in his deficeret, nõ possit
iustam ignorantia causam allegare, cum ex institu
to & præcepto legis Christianæ hæc scire obligetur,
& ea nescire nullatenus presumatur.

Sit secunda regula: Qui errat in his, quæ sunt fi
dei ignorantia affectata, & præsertim in his, quæ
scire debet aut scire presumitur, hæreticus est cen
sendus: nam qui ignorantia affectata errat, ex ma
litia propria & animi iniquitate errare putatur;
immo hic grauius errat, & magis peccat. cap. excel
lentissimus. 11. q. 3. ibi. Aliud esse ex necessitate,
aliud ex ignorantia, atque aliud quod de studio
delinquitur, istudque posterius duobus priori
bus strictius esse puniendum. hæc ibi. Si quis ergo
vir doctus velut Theologus in his deficeret: que
scire tenetur, aut scire probabiliter presumitur, hæc
non inuaret ignorantia excusatio: saltem quo ad pe
nas penitentiales & bonorum confiscationem fugi
endas (vt suo loco dicemus) tamen si paratus cor
rigi, esset recipiendus.

Ignorantia
eorum quæ
indirecte spe
ctant ad fidẽ
quando excu
set in tribu
nali inquisi
tionis.

1. Regula.

2. Regula.

Sit

3. Regula.

Sit tertia regula: Qui errat ignorantia crassa & supina in his quae fidei sunt, ac scire debet, nec probabile est ea a fidelibus vel a suo conditionis hominibus ignorari, haereticus etiam censendus est. Huius regulae accommodatissima sunt exempla, quae commemorat Melchior Canus lib. 12. de locis Theologicis. c. 10. vers. alteram. Diuus Thomas. Si quis enim homo, etiam de media plebe neget Christum Crucifixum, aut vere mortuum, aut vere a mortuis resurrexisse: aut dicat, superfluum esse & vanum orare pro mortuis, nullo premio iustos a Deo affici, nullo supplicio improbos, & his similia. Item si vir in scolastica Theologia diu versatus, contendat Spiritum sanctum a Filio non procedere, aut Patrem, & Filium eiusdem Spiritus duo esse principia, aut non esse tres poenitentiae partes, aut Christianis nullo modo esse licitum cum hostibus bellum gerere, aut Episcopum non esse maiorem simplici sacerdote, aut aliud simile, quod vix est credibile nescire Theologos ad Ecclesiae communem fidem pertinere: si quis inquam ita per ignorantiam errare se dicat, haereticus presumendus est, ac velut talis iudicandus in foro exteriori, nisi forte tam esset stupidus, imperitus, & rusticus, ut iudicibus fidei perspicuum fiat cum omni prorsus malitia caruisse: talis erat ille, qui dicebat Patrem, & Filium & Spiritum sanctum simul incarnatos fuisse, quia legerat illud: Qui natus est de virgine, cum Patre, & sancto Spiritu. Hic. n. in grammatica potius quam in fide deprehensus fuit errare.

4. Regula.

Sit quarta regula: Qui errat in his quae fidei sunt ignorantia probabilis, praesertim in his, quae explicitae credite non tenentur, qualia sunt quae indirecte ad fidem spectant, de quibus Emericus hac questione nu. 3. Item quales sunt multae fidei subtilitates ab heresi & haereticorum poenis excusatur, donec admonitionem perseveraret, non excusaretur. Hanc assertionem seu regulam tenent omnes illi, quos initio huius commentarii citavi. & praeterea Zanchinus tract. de haeretico. c. 2. nu. 2. & 3. ubi Campegius, & Albertinus tract. de agnos. assertio. q. 36. nu. 6. horum frequens exemplum est illud Innocentij in c. firmiter. de sum. Trin. & fide catholica. Ut si quis rusticus motus quadam ratione naturali dixisset, quod in diuinis Pater est maior Filio, quoniam in humanis maior est, creditque Ecclesiam ita tenere; reuera hic haereticus non est, nisi admonitus in errore persistat. Idem iudicatio de eo, qui asseruit Patrem & Filium duos esse Deos, quem ita defendebat Palacius Rubius in allegatione de heresi. Ratio vero potissima huius regulae est, quoniam rusticus aut idio- ta, qui ita falso opinatur, opinionem suam credit esse opinionem, aut verius Ecclesiae veritatem, nec ea opinatio est fides, sua, cum ipse fidem Ecclesiae teneat, atque hoc est diligenter animaduertendum in hac causa ad excusandos rusticos & idiotas, qui saepe in hos errores facile labuntur. Adieci etiam in regula, Fidei subtilitates: quoniam in his rudes homines & plebei facile labuntur, tamen absque haerese periculo in quibus inquit beatus Thomas non esse simplices homines examinandos, nisi cum timetur, ne in eis sint ab haereticis deprauati. 2. 2. q. 2. art. 6. in responsione ad 2. argumentum,

A Sit quinta regula: Qui errat ignorantia inuincibili, ab heresi excusatur. Ioannes Maior lib. 2. sent. dist. 22. q. 2. Simancas de catho. institut. tit. 26. nu. 6. & pauci quidam alij. Voco autem inuincibilem seu insuperabilem ignorantiam, eam quam homo superare non potuit, postquam diligentem adhibuit sollicitudinem in veritate inuestiganda. Sed vt ingenue fatear quod sentio, hodie post tam apertam Christianae religionis notitiam, & tam late patentem Euangelij promulgationem, & tot Conciliorum, & sacrorum Doctorum lucem, vix in his, quae fidei sunt, ignorantia inuincibilis, seu insuperabilis esse potest.

B Sit sexta regula: Qui errat in his, quae sunt fidei, quae tamen ipse credere explicitae non tenentur, deceptus ab aliquo viro docto, quem piam & catholicum esse credit, & talis ab alijs communiter habetur, ab heresi, & haereticorum poenis ac etiam a peccato videtur excusandus: quia putat eam doctrinam sanam esse. ita intelligendum est id, quod dicit Magister sententiarum lib. 4. dist. 30. c. 1. vers. si quis haereticus in haec verba: Si quis haereticus nomine Augustini vel Ambrosij alicui Catholico se offerret, cumque ad suae fidei imitationem vocaretur, si ille assentiret, in cuius sententiam fidei diceretur consensisse: non in haereticorum secta, sed in integritate fidei, quam ille haereticus sententiebatur habere. haec tenus Magister, quem sequitur ibidem S. Bonaventura, verb. si quis haereticus. dubio. 2.

C Sit septima regula: Idem prorsus sentiendum est, cum filij errant in fide a parentibus seducti, & in errore nutriti: item discipuli a praecceptoribus & magistris: subditi ab Episcopis & parochis, aut alijs similibus, praesertim si nondum iudicij copotes erant, aut fuerant in his tamen decepti erant, quae explicitae scire non tenentur; nam & hi etiam ab heresi & haereticorum poenis excusantur. Ioannes Lupus Decanus Segouienfis tract. de heret. quem refert & sequitur Motallus in l. 1. tit. 26. part. 7. q. 14. & haec plane regula videtur apertissime in c. dixit. A postolus. 24. q. 2. in haec verba: Sed qui sententiam suam quamuis fallam atque peruersam nulla pertinaci animositate defendunt, presertim quam non audacia sua praesumptionis pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quarunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inueniant, nequaquam sunt inter haereticos deputandi. haec tenus ibi. tales ergo mitissime sunt tractandi, & leuissime etiam poenitentiae eis iniungendae.

Quod si quis pro heresi, aut herese suspitione inquisitus seu captus, talem excusationem proponat dicens, se ita tenere, quia a magistro ita didicit, cuius opiniones sequi non erat vetitum: tunc discutenda est illa questio, An videlicet sint reputandi haeretici, qui erroneam alicuius magistri doctrinam seu opinionem sequuntur: de qua Beatus Thomas quodlibeto. 3. q. 4. artic. 10. Augustinus de Ancona in summa de potestate ecclesiastica, quest. 28. art. 2. Albertinus tract. de agnosce. assertionibus, quest. 21. nu. 34. 35. & seq. Turcremata in summa de Ecclesia lib. 4. par. 2. cap. 17. Siluester in summa, verbo,

verbo, opinio. q. 1. & alij ab his citati. in quo articulo multa sunt capita distinguenda, sicut luculenter & copiose prae citato loco distinguit Turrecremata, quae quia breuiter referri non possunt, & maiori ex parte in supradictis regulis videntur contineri, consulto omittimus, alibi fortassis opportunis locis commodius relatu.

Tradidi haec tenus generales regulas, quibus intelligatur, quando ignorantia excuset, quando contra non prosit in causis fidei: eas vero singulis casibus applicare prudentis iudicis est: nam singulatim omnia praescribi non possunt. Neque in his locutus sum in foro interiori: an videlicet qui praedictis modis in fide errant, peccent mortaliter, vel venialiter vel aliquas censuras incurrant: isthaec enim contemplatio Theologorum est, & aliorum nunc cetera persequamur.

b Et propter hoc multa nunc reputantur haeretica, quae prius non reputabantur. Nota hic Emericum cum beato Thoma non dicere multa sunt nunc haeretica, quae prius non erant: quod tamen verissime dicere potuisset: nam haec propositiones, Christus non resurrexit, non ascendit in caelum, non est natus de uirgine, & alij id genus multae, his temporibus sunt haereticae, tamquam e diametro repugnantes ipsi articulis fidei Christianae, quae tamen ante incarnationem Filij Dei erant verissima. Dixit autem beatus Thomas, & Emericus multa hodie haeretica reputari, quae prius non reputabantur, non quia Ecclesia faciat propositionem aliquam de vera fide, & de catholica haeretica, & e converso: sed quia cum nondum de aliquibus dogmatibus conflatum ac definitum esset, quid esset secundum catholicam fidem tenendum, Ecclesia declarat, haec quidem tamquam catholica dogmata ab omnibus orthodoxis recipienda, illa vero ut haeretica respuenda. ita erudite docent Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 4. par. 2. c. 3. ad 6. argumentum, Alfonso Casirus lib. 1. cap. 3. aduersus haereses, & Albertinus de agnos. assertio. q. 1. nu. 11. & seq.

Controversiam vero illam: An propositiones haereticae a quocumque prolatae, dicende sunt haereticae, an tunc solum cum a viro Christianam religionem professio proferuntur, ut minus vtilem missam facimus, eam tractant Adrianus 4. sent. quaest. 1. de confessione, Alfonso Casirus lib. 1. c. 1. de iusta haeretico. & Turrecremata lib. 4. de Ecclesia, par. 2. c. 3. ubi non pendere ab assertore autumat. Contra scribit Melchior Canus lib. 12. c. 3. de locis Theolo. Sed horum sententiae ita nobis videntur conciliandae: Bisariam enim hoc nomen haeresis accipi potest. Primo simpliciter pro ipsa propositione veritati catholicae contraria; & hoc modo intelligi potest opinio asserentium, ad constituendum haeresim non esse necessariam assertorem esse Christianum. Altero modo sumi potest nomen haeresis pro impio haeresis crimine quod perpetrantes & sunt & nominantur haeretici. & hoc modo procedere potest contraria doctorum opinio asserentium, ad constituendam haeresim & hominem haeticum, necessarium esse assertorem fore Christianum, de quo late Conarruuias lib. 3. nauar. resolut. c. 1. nu. 2. adde Caetanum 2. 2. q. 11. art. 1.

Ecclesia non facit propositiones haeticas aut catholicas, sed solum declarat quales sunt.

An veritas et falsitas propositionum dependet ab assertore.

QVAESTIO VIII.

Fidei non posse subesse falsum, sit ne omnibus necessario credendum.

SUMMARIUM.

- 1 Ratio formalis obiecti fidei est prima veritas.
2 Fides nullam continet falsitatem.
3 Et hoc omnes explicite credere oportet.



CTAVA quaestio est, utrum credere explicite; quod fidei non potest falsum subesse, quilibet teneatur?

Ad hanc respondemus iuxta mentem sancti Doctoris Thomae. 2. 2. q. 1. art. 3. q. nihil subest alicui potetia vel habitui aut etiam actui, nisi mediate ratione formali obiecti: sicut color videri non potest nisi per lumen & conclusio sciti non potest nisi per medium demonstrationis.

1 Dictum est autem, quod ratio formalis obiecti fidei est veritas prima: unde nihil potest cadere sub fide, nisi in quantum stat sub veritate prima, sub qua nullum falsum stare potest, sicut nec non ens sub ente, nec malum sub bonitate.

2 Unde relinquitur, quod fidei non potest subesse aliquod falsum. Quod autem prima veritas non habeat admixtam aliquam falsitatem: hoc explicite est credendum, cum sit pura & summa veritas, quae est Deus. Nullus enim intellectus concipit, quod Deus dicat mendacium, neque falsum: Non est enim Deus ut homo, ac Filius hominis ut mentiat.

3 Ergo consequenter credendum est explicite, quod fidei non potest falsum subesse.

COMMENT. XXIII. a Vna est assertio, Fidei nullum potest falsum subesse, quoniam prima nititur. Haec assertio aperte intelligitur ex his, quae scribit Beatus Thomas, & ibi Caietanus 2. 2. q. 1. art. 1. ex quibus hanc colligo explanationem, Fides nostra pro obiecto formali Deum habet, quatenus Deus prima veritas est; per primam autem veritatem cum Dionysio in lib. de diuinis nominibus c. 7. intelligo simpliciter & semper existentem veritatem infallibilem, & nusquam mutabilem, aut uel in minimis incertam. Si quis enim querat a nobis, quare credimus Deo; apte respondebimus, quia est ipsa certissima & constantissima veritas: & articulos fidei, & cetera quae ad Deum spectant, ideo credimus quia a prima & infallibili veritate, nepe Deo, reuelata sunt, & propterea ipsa prima veritas, hoc est Deus, dicitur fundamentum fidei.

Hanc tamen Catholicam veritatem nonnulli multis rationibus euertere nituntur, asserentes aliquando Deum, licet non per se, humano tamen Angelicou ministerio homines sefellisse, quas longa serie numerat Melchior Canus lib. 2. cap. 2. de locis theologicis, & in sequentibus eisdem abunde satisfactur: eas nos libenter omittimus, quia non sunt instituta nostri. Haec summa est, Deum neque de potetia

Al. lucem

Numer. ca. 2. ita: Non est Deus quasi homo, ut metiat nec ut Filius hominis, ut mutetur.

Quid nominis primae veritatis intelligitur.

Dens nec fallit, nec fallitur unquam.

E absolu-